

UT-114 1 Kulturelle endringsprosesser

Kandidat-ID: 1671

Oppgaver	Oppgavetype	Vurdering	Status
1 UT-114, forside	Flervalg	Automatisk poengsum	Lvert
2 UT-114, oppgave	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lvert

UT-114 1 Kulturelle endringsprosesser

Emnekode	UT-114	PDF opprettet	03.02.2016 11:17
Vurderingsform	UT-114	Opprettet av	Kristina Andersen
Starttidspunkt:	15.12.2015 09:00	Antall sider	9
Sluttidspunkt:	15.12.2015 14:00	Oppgaver inkludert	Ja
Sensurfrist	201601120000	Skriv ut automatisk rettede	Ja

Seksjon 1

1 OPPGAVE

UT-114, forside

Emnekode: UT-114

Emnenavn: Kulturelle endringsprosesser

Dato: 15. desember

Varighet: 5 timer

Tillatte hjelpemidler: Ingen

Merknader: Kun én av de tre oppgavene skal besvares

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

Ja

Nei

UT-114, oppgave

Besvar én av følgende oppgaver

1. Gjør rede for likheter og forskjeller mellom begrepene *hjem* og *sted* og drøft hvilke utfordringer ulike forståelser av begrepene gir for planlegging og utviklingsarbeid. Gi eksempler.
2. Gjør rede for ulike kulturgeografiske tilnærminger til å studere relasjonen mellom kultur og konsumpsjon og drøft betydningen av konsumpsjon for å forstå hverdagsliv. Gi eksempler.
3. Beskriv det antropologiske feltarbeidet. Forklar deretter hva som menes med begrepet «oversettelsesproblemet»? Drøft hvorfor dette er relevant for planlegging og utviklingsarbeid. Bruk eksempler.

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

UT-114 Eksamen

Beskriv det antropologiske feltarbeidet. Forklar deretter hva som menes med begrepet «oversettelsesproblemet»? Drøft hvorfor dette er relevant for planlegging og utviklingsarbeid. Bruk eksempler.

Innledning

Jeg har valgt å ta for meg oppgave 3. Her vil jeg beskrive det antropologiske feltarbeidet, både som holistisk dybdestudie og som case-studie, og forsøke å belyse hvordan og hvorfor det utøves, samt sette det i kontekst med noen av de grunnleggende begrepene i antropologien. Deretter skal jeg ta for meg oversettelsesproblemet og beskrive utfordringene det skaper for antropologisk arbeid. Til sist vil jeg drøfte oversettelsesproblemet relevanse i planlegging og utviklingsarbeid. Jeg håper å kunne vise hvorfor vi er så avhengige av en god forståelse av oversettelsesproblemet for å drive effektivt utviklingsarbeid, blant annet ved å trekke fram eksempler der problemet ble håndtrert på gode og mindre gode måter.

Antropologisk feltarbeid

Antropologi er studien av samfunn, eller mennesker i samfunn. Faget er bygget på komparative studier av samfunn og forsøker å sette menneskelige tanker, holdninger, instutisjoner, praksiser, steder, relasjoner osv. i en større kontekst. Kjernen i alt antropologisk arbeid er feltarbeidet og det er dette jeg vil gjøre rede for her. Antropologien er ung og tredde fram som akademisk disiplin tidlig på 1900-tallet. Fokuset lå i stor grad på å beskrive "de andre". Fjerne folkeslag som enda levde utenfor den moderne verdens innflytelse og ble sett på som primitive, annerledes og eksotiske var fokuset i denne perioden. I begynnelses kom mesteparten av vår forståelse for slike "avsidesliggende" kulturer gjennom reisedagbøker, misjonærberetninger og andre kilder.

Disse ble i stor grad skrevet med etnosentriske og orientalistiske brilleglass der de fremmede kulturene fra andre kontinenter ble beskrevet utifra antropologens egen kultur. De ble fremmedgjort og trukket fram som annerledes og eksotiske og fokuset var ofte å beskrive nettopp hvor forskjellige og fremmede disse menneskene var fra oss.

Det sier seg selv at disse studiene og beretningene knapt kan kalles studier. I tillegg kommer framhevingen av forskjellene dårlig overens med det man senere ofte har kalt kjernes spørsmålet i antropologien: "Til hvilken grad har alle kulturer noe til felles, og i hvilken grad er de ulike"? Beretningene, interessante og underholdene som de var, hadde dessverre lite å si for antropologien som fag. Observatørene hadde ofte en mangelfull forståelse av verdensbildet og kulturen til menneskene og samfunnene de bevitnet. Det var med andre ord slett ikke gitt at observatørene gjenga virkeligheten slik den fortonet seg for de man beskrev. Man trengte ett verktøy for å kunne studere og gi pålitelig informasjon og gjengi kulturene med en større dybde. Sentralt i antropologisk feltarbeid er det som Fredrik Barth påpeker: "Envher kultur må forstås ut ifra sine egne forutsetninger".

Holistisk feltarbeid

Verktøyet skulle bli det holistiske, dyptgående feltarbeidet, i stor grad inspirert av det dyptgående og grundige feltarbeidet til en Fransk misjonær i Stillehavet som tidlig på 1900-tallet hadde brukt imponerende tid og krefter på å sette seg inn i- og omgi seg med kulturen han arbeidet i. Dette verktøyet består altså i at en observatør, som oftest en antropolog, enten utdannet eller under utdanning, selv oppsøker kulturen de skal undersøke. Det brukes lang tid, alt fra noen måneder til flere år, på å skaffe kontakter, bli inkludert i lokalsamfunnet, innpasse seg og til en viss grad ta på seg kulturen til samfunnet man studerer. Man lærer seg ofte lokale språk og forsøker som nevnt å ta av seg sine egne kulturelle briller, i det minste for en tid, for å bedre kunne forstå kulturen man befinner seg i fra kulturens eget ståsted. Det er for øvrig dette man kaller metodisk kulturel relativisme; evnen til å se kulturen fra sitt eget ståsted, å i så stor grad som mulig legge fra seg sine egne kulturelle betingelser for å kunne forstå kulturen man studerer slik den fortoner seg for seg selv.

Mens hele denne prosessen foregår begynner man datainnsamling og beskrivelse av kulturen. Som regel går man i slike studier i dybden heller enn i bredden. Man sikter seg ofte inn på spesifikke temaer eller kulturtrekk og noen av de klassiske feltarbeidene har omfattet svært interessante temaer som forsøk på å forstå de sosioøkonomiske aspektene ved kula-handel og jams-gaver på Trobiander-øyene eller slektskapsystemet til Yamomöene i Amazonas. Her står gjerne personlige relasjoner og samtaler sentralt og antropologen ønsker å komme så tett på samfunnet som studeres som mulig. Igjen, dette var en respons på behovet for forstå kulturene ut ifra sine egne forutsetninger, for å forsikre seg om at man i størst mulig grad tegner ett bilde som beskriver virkeligheten for menneskene man studerer.

Case-studiet

fra 1930-tallet og mot midten av århundret så man en kraftfull urbanisering i Afrika og kontinentet ble en periode ett populært felt å studere. Spesielt den Britiske Manchester-skolen interesserte seg for de store omskiftningsprosessene man så i Afrikas byer og lokalsamfunn på 60-tallet. Det ble imidlertid klart at det holistiske, dyptgående feltstudiet hadde sine mangler på dette planet. Kanskje den viktigste forskjellen fra tidligere var at denne gruppen med antropologer interesserte seg i større grad for prosessene som skjedde over hele kontinentet og de ivret etter å forstå urbaniseringsprosessen som en helhet. Å gå inn i ett enkelt

lokalsamfunn i måneder og år av gangen hjalp ikke så mye her og de utviklet en ny metode for å drive feltstudier.

Det holistiske feltstudiet prøver å sette i sammenheng en lang rekke situasjoner og hendelser over ett stort spenn av tid, men ett lavt spenn av rom. Case-studiet det motsatte. Her ser man gjerne på en enkelthendelse eller situasjon i en spesifikk tid (altså en "case") og forsøker å forstå det i en breddekontekst heller enn en dybdekontekst. Hvordan oppfattes Occupy Wall Street-bevegelsen av folk fra forskjellige samfunnslag? Hvordan inspirerte det liknende bevegelser i Europa... etc. Her samler man ofte inn beretninger og data fra en kortere tidsperiode, men blant en bredere gruppe mennesker og det gir rom for en større variasjon i kulturene man opptrer i.

Det er viktig å merke seg at selv om metoden er annerledes er fokuset det samme for begge formene for feltarbeid. Man forsøker å forstå og beskrive en kultur, eller en kulturell hendelse. I begge formene for feltstudie er det avgjørende at dette gjøres ved å beskrive den, ikke med egne øyne eller med sine egne etnosentriske brilleglass, men gjennom å ta av seg sine egne briller og forsøke å forstå kulturen på sine egne premisser. Som Torbjørnsrud skriver i sin interessante artikkel der hun forsvarer kulturel relativismen: Om man ikke anvender kulturel relativisme er man ingen forsker, da er man en politiker eller reporter som på forhånd har bestemt seg for hvordan verden ser ut. Håpet er å kunne beskrive kulturen eller fenomenet man studerer så objektivt som mulig. Forhåpentligvis klarer man å gjengi en slags objektiv sannhet.

Oversettelsesproblemet

Oversettelsesproblemet er en av de mest grunnleggende, og muligens den største utfordringen antropologien støter på. Den hindrer antropologien å kunne bli en naturvitenskap med klare definerbare regler og reiser debatt ved hvorvidt det i det hele tatt kan kalles en vitenskapelig disiplin.

Oversettelsesproblemet beskriver umuligheten av å kunne være sikker på at informasjonen man har tilegnet seg faktisk gjenspeiler sannheten. Den henger som ett spørsmål over alt antropologisk feltarbeid og i all korthet kan man beskrive oversettelsesproblemet med følgende eksempel:

En antropolog har fått nyss om den interessante, og tilsynelatende uproduktive kula-handelen på Trobriander-øyene. Han ønsker å forstå handelen i sin helhet, dens symbolske betydning og om ikke den kanskje påvirker det mer moderne økonomiske pengesystemet på øyene som har blitt introdusert i nyere tid. Etter mye leting og graving har han fått en venn som selv deltar i Kula-handelen og ser ut til å være en pålitelig kilde. Han spør han ut, men til tross for at det her en snakk om ett førstehåndsvitne går det snart opp for antropologen at det slett ikke er sikkert at han i sitt arbeid kan klare å gjengi hele bildet. Det er nemlig en rekke variabler og ledd, en rekke tolkninger og kulturelle og individuelle brilleglass som denne praksisen skal studeres gjennom. Man kan for eksempel strukturere de slik.

Hans venn skal først ha vært en del av Kula-handelen, tatt del i de symbolske og relasjonsbyggende aspektene og tolke og bedømme betydningen fra sitt eget ståsted (Ledd A), han skal så forsøke å gjengi disse verdiene og handlingene i ord (Ledd B) som skal oppfattes og tolkes av antropologen (Ledd C), som igjen gjør seg sine egne tanker. Om han prøver enn så hardt å være en metodisk kulturel relativist vil han uansett måtte tolke dette gjennom sine egne etnosentriske øyne til en viss grad, samt sin egen tillærte kultur før han noterer dem ned (Ledd D). Senere går antropologen tilbake til notatene, setter de i en større kulturell kontekst og forfatter det hele til en bok (Ledd E) som attpåtil skal leses og forstås av en utenforstående (Ledd F).

Her har jeg brukt det holistiske dybdestudiet som eksempel men akkurat de samme premisene gjør seg gjeldene om man for eksempel jobber med ett case-studie som forsøker å belyse urbaniseringsprosessen i Addis Abba. Dette problemet er som sagt en av de mest fundamentale utfordringene i antropologien. Vi ønsker å kunne gjengi ett samfunn eller en kultur så objektivt og "sant" som mulig, men vi er absolutt avhengig av subjektive aktører. Vi kan ikke være sikker på at aktøren (A) har oppfattet eller forstått hele situasjonen, eller at han klarer å formidle det på best mulig måte (B). Vi kan heller ikke vite om antropologen (C) ikke trekker ut en helt annen mening enn den som var ment fra kilden sin (A) når han gjør sine notater (D) etc. Sluttresultatet er at vi ser på en "objektiv virkelighet" som i stor grad kan være en konstruksjon, uten at vi vet det selv.

Dette problemet følger faktisk faget helt tilbake til sin spede begynnelse. Det var jo akkurat behovet for å distansere seg fra ukorrekte beskrivelser og å søke mot objektive skildringer som sørget for at feltarbeidet oppsto i utgangspunktet. Når vi så skal gå videre for å drøfte hvordan og hvorfor dette må forstås i praktisk planlegging og utviklingsarbeid er det viktig at vi husker på antropologiens rolle som sentralt og grunnleggende for slikt arbeid, la oss også huske på den sentrale stillingen metodisk kulturrelativisme har i faget, samt viktigheten av å kunne legge fra seg sin etnosentrisme, i hvert fall for en tid.

Oversettelsesproblemet i lys av utviklingsarbeid og samfunnsplanlegging

Oversettelsesproblemet er en stor utfordring for antropologien og kan sies å ha vært både en velsignelse og en forbannelse til samme tid. Det kan sies å ha vært en forbannelse i den forstand at vi tvinges til å stille spørsmål ved validiteten av alt feltarbeid som gjøres, og vi må kanskje akseptere at vi aldri kan få en sann, objektiv oppfattelse av virkeligheten. Det har på den andre side blåst liv i nye diskusjoner i ett fag som ellers lett kunne blitt nokså statisk. Det har gitt liv til en helt egen gren av antropologien som forsøker å tilnærme seg faget gjennom det vi kaller non-representative metoder, metoder for forståelse av kultur og samfunn som i mindre grad baserer seg på representasjonssystemer som den nevnt istad. Dessuten har denne problematikken knyttet friske bånd fra det antropologiske feltarbeidet over til andre fag, for eksempel til filosofien der blant andre Wittgenstein har brukt den til å beskrive hvordan selve talen vår kun er en rekke symboler for våre tanker som igjen er symboler for å forstå verden rundt oss.

Poenget er at oversettelsesproblemet egentlig favner utrolig bredt, både på ett samfunnsvitenskapelig, ideologisk og filosofisk plan. Det stiller oss noen spørsmål som er utrolig viktig å ha i bakhodet når vi driver planleggingsarbeid og utviklingsprosjekter. Om vi ikke skulle ha disse spørsmålene i bakhodet risikerer vi at hele prosjektet opererer på misforståtte premisser. Resultatet kan være et prosjekt som går riv ruskende galt, bygd på feilaktige sluttninger og misforståtte oppfatninger.

Mandal og marsvin til rituel bruk

La oss ta eksempelet der landbruksdepartementet i ett land i Latin-Amerika ønsket å øke produktiviteten i marsvinavlen blandt de fattigere familiene på landsbygden. Etter noen innledende undersøkelser mener landbruksdepartementets observatør (som her kan gis posisjonen C ifra eksempelet tidligere), at marsvinavlen er ett utmerket investeringsprosjekt. Dyrene er lette å holde, produktive, kjøttet er næringsrikt og den potensielle positive effekten på kosthold og inntekter fra overskuddsalg er stor hos lokalbefolkningen. Etter at millioner av dollar er pøst inn i prosjektet ser man allikevel ikke noen tilsynelatende forbedring på noen av de forventede områdene, nærmere undersøkelser viser faktisk at at det knapt har foregått noen som

helst økning i antall marsvin som avles opp, til tross for de utallige fordelene ved økt marsvinavl fra landbruksdepartementets (C) side.

Landbruksdepartementet stusser, fordelene ved økt avl er betydelige og forholdene har de jo nettopp lagt til rette, så hva er problemet? De leier inn en utenforstående antropolog (en *ny C*). Som her stiller seg mer kritisk, som beholder oversettelsesproblemet i tankene og er klar over at landbruksdepartementet og de fattige landsbybeboerne faktisk opererer i to forskjellige kulturer. Ja faktisk innehar de to kulturene forskjellige verdensanskuelser og når en utsending fra landbruksdepartementet observerer marsvinbur i ethvert kjøkken i landsbyen ser han noe helt annet enn hva landsbybeboerne ser. I god antropologisk ånd stiller antropologen seg kritisk, han legger av seg sine egne kulturelle briller og forsøker å sette seg inn i netopp *disse* menneskene sin verdensanskuelse. Kanskje minner han seg på Fredrik Barth sine ord "enhver kultur må forstås ut ifra sine egne forutsetninger". Snart står det klart for han. Der landbruksdepartementet bare så marsvinene som mat som kan forøkes for konsumpsjon så landsbybeboerne på marsvinene som en *spesiell type* mat, til spesielt bruk.

Marsvinene ble avlet opp, som regel en om gangen for bruk i spesielle måltider, i tilknytning til visse ritualer. De trenger kun en hviss mengde marsvin i året og det nivået hadde de allerede nådd. De så ikke på marsvin som en praktisk, dagligdags matkilde og så ikke behovet for å avle opp flere. Det interessante med dette eksemplet er at marsvinene eksisterte i landsbybeboernes øyner som noe kvalitativt forskjellig fra det de var i landbruksdepartementets øyner. I landbruksdepartementets verdensanskuelse og kultur var disse dyrene bare mat, for landsbybeboerne hadde de en betydning for deres religion og identitet. Store summer og kanskje hele årsverk kunne vært spart om man bare hadde hatt dette oversettelsesproblemet i bakhodet. Det er viktig å huske på slike eksempler når vi også skal ut og drive planlegging i vår egen kulturelle kontekst. Hva om en student etter fullført mastergrad, som uerfaren og håpefull samfunnsplanlegger tar for seg oppgaven om å omstrukturere Mandal sentrum. Kanskje gjør vi mangelfullt forarbeid som observatører og konkluderer med at de trange hvite brosteinsgatene er ueffektive og skaper ett lukket bymiljø. Steg én er å meie ned hus gjennom byen for å gjøre gatene mer tilgjengelige for biler, gjøre gjennomfart enklere og sikre tilgjengelighet for flest mulig mennesker. Dette kan se ut som gode valg å ta for å øke mulighetene for handel, transport og lignende men det ville nok ført til fraflytning og lav befolkningsvekst i byen. Det som for én kan framstå som ett upraktisk og arkaisk bymiljø kan for lokalbefolkningen være en viktig del av deres stedsidentitet og kultur, en del av drømmen om en søt Sørlandsby og båt i skjærgården. En drøm som nå er rassert av en håpefull ny-utdannet som ikke har utfordret seg selv til å legge av sine egne kulturelle brilleglass for å se det lokalbefolkningen og de gjennomreisende så. Vi ser én ting med våre øyne, mens virkeligheten er en helt annen for noen andre, og hvem kan egentlig si om noen av disse synspunktene er sanne, rent objektivt sett?

Leger og åndemanere

Oversettelsesproblemet handler til syvende og sist om forskjellige verdensanskuelser, kulturelle briller, meninger og verdier som blir "lost in translation" og også samspillet mellom disse elementene. Dette gjør at problemet har mange aspekter som til tider kan føre til overaskende resultater og som også kan gi positive utslag for utviklingsarbeid og planlegging. Jeg vil nå driste meg til å diskutere ett eksempel som *ikke* spiller på naive samfunnsplanleggere og utviklingsarbeidere men som heller viser hvordan forståelsen av

oversettelsesproblemet og evnen til å spille på lag med disse fakta har tillatt moderne, vestlige helsetilbud og kunnskap til å florere blant flere ellers så tradisjonelle Øst-Afrikanske folkegrupper.

Dette eksemplet spiller ut ifra en beskrivelse fra Thomas Hylland-Eriksens "Små steder, store spørsmål", og er en del av en lengre tekst om antropologiske studier av religion. Hylland-Eriksen beskriver hvordan den vestlige medisinen, bygd på kunnskap om bakterier, virus, infeksjoner, blodtyper osv. åpent godtas i en kultur hvis lære om sykdom og helse er helt uforenelig med vestlig medisinsk kunnskap. I disse tradisjonelle kulturene er sykdommer angrep fra åndeverdenen som tradisjonelt ble motarbeidet ved å oppsøke sjamaner som kunne gå inn i åndeverdenen, mane ut ånder, si besvergelses og lignende. Helbredelsesprosessen går ut på enten å styrke kroppen og dermed gjøre den motstandsdyktig mot åndene, eller ved å angripe åndene utenfra.

Man kan tenke seg at det blir svært vanskelig å introdusere ett vestlig medisinsk system inn i dette samfunnet. Hvordan skal man overbevise lokalbefolkningen om at den beste behandlingen mot kvalme, diaré og oppkast ikke er sinte besvergelses og hallusinasjoner men å svelge en pille til faste tider? Faktisk viste dette seg veldig lett, når de vestlige helsesentrene og legene ble innført ble de i begynnelsen møtt med en sunn skepsis blant lokalbefolkningen. Snart så man allikevel at til tross for at de to verdensbildene ser ut til å være gjensidig eksklusive var de altså ikke det for lokalbefolkningen, i det minste ikke i konteksten disse verdensbildene møttes i.

Det var ingen betenkligheter mot å ta en pille for å hemme diaréen. Selv om vi ville kunne påpeke at pillens funksjon er å stabilisere pH-verdien i tarmene, drepe bakterier eller lignende så passer effekten av å svelge en pille for å føle seg bedre i magen rett inn under oppfatningen av at "kroppen har blitt styrket", som er en av to måter å bekjempe de onde åndene på. Det er for lokalbefolkningen heller ingen problemer med å gå til sjamanen for å få besvergelses sagt over seg når behandlingen først er i gang. Det var selvsagt ikke en tilfeldighet at disse to verdenssynene passet sammen i lokalbefolkningens tanker. Planleggingsarbeidet på forhånd var godt utført og for eksempel ble det raskt opplært folk blant lokalbefolkningen selv som kunne administrere medisin og diagnoser. Dette ga økt legitimitet for det vestlige behandlingssystemet og sørget nok også sørget for at de to systemene så ut til å passe enda bedre sammen.

Så hvordan skal vi sette dette i kontekst av oversettelsesspørsmålet? Det interessante er at det her er en lang rekke aktører og oversettelser som finner sted. Man har de første utviklingsarbeiderne og planleggerne som ankommer, observerer, tolker og planlegger, så vel som lokalbefolkningen som observerer behandlinger, gjenforteller, tolker og får sin verdensanskuelse noe endret. I tillegg er det sjamanene som anskuer, observerer, gjør seg opp sin mening og svarer på sin side. Det ble skapt en diskurs som utspilte seg mellom flere kulturer, observasjoner og tolkninger som fant sin plass og innflytelse ovenfor hverandre som til slutt resulterte i en situasjon der det lå til rette for en relativt vellykket innføring av vestlig medisin, uten å trampe over lokal kultur.

For å trekke noen konkrete linjer til oversettelsesproblemet: Vi kan si at en kvinne som har fått kvalme som følge av malaria (A) har gått til den lokale helsestasjonen og blitt utdelt malariapiller. Hun har oppfattet sin egen situasjon, kanskje som at hun er plaget av en kvalmebringende ånd, men hun har fått tabletter hun skal ta jevnlig som vil styrke kroppen hennes. I våre øyne ville vi si at hun har oppfattet situasjonen galt, like fullt er det legitimt innenfor hennes verdensbilde og hun tror fullt ut at hun har oppfattet helheten mer eller mindre objektivt. Hun forteller så om situasjonen slik hun oppfatter den til landsbyens sjaman (B) som gjør

seg opp sin egen mening om hva årsaken er og hvordan den best kan behandles sammen med tablettene (C). Han utfører visse ritualer som gjenspeiler hans tolkning (D) og vil etter en tid, når pillene tar effekt og ånden ser ut til å ha blitt svekket ha sin egen erindring om hva som fant sted (E). Kanskje vil hans erfaringer danne grunnlaget for en ny måte å oppfatte og gjenfortelle virkeligheten på (F).

Nettopp fordi de lokale arbeiderne og helsepersonellet så denne misforståelsen og forsto den som ett resultat av at flere kulturer så den samme situasjonen men gjenfortalte helt forskjellige historier om den forsto de også at de i dette tilfellet ikke trengte å motarbeide den, men at man heller kunne tilpasse seg den for å få større gjennomslag for sine medisinske tiltak. Vi ser i dette eksempelet at oversettelsesproblemet her ikke trenger å skape noe dissonans slik man kanskje skulle tro men faktisk gir dette fullstendig mening for alle involverte.

Avslutning

En dyp forståelse for oversettelsesproblematikken kan hjelpe oss til å forstå at ikke alle ser verden slik vi ser den, at selv tilsynelatende objektive sannheter må stilles spørsmål ved og det gjør oss forhåpentligvis mer ydmyke når vi driver utviklingsarbeid og planlegging. Om ett planleggingsprosjekt eller utviklingstiltak feiler kan vi gå tilbake å se om ikke vi kan finne årsaken i oversettelsesproblemet. Har vi forstått virkeligheten slik den fremtoner seg for de vi ønsker å hjelpe? Det burde minne oss på at vi godt kan ha oppfattet feil, eller at vi kanskje aldri lyttet til aktøren vi skulle ha lyttet til i utgangspunktet.

Det er absolutt umulig å drive interkulturelt arbeid uten å støte på slik problematikk, men dette er ingen invitasjon til å gi opp bare fordi vi aldri kan være helt sikre. Heller må vi se på oversettelsesspørsmålet som en gavepakke som tillater oss å bedre forstå samspillet som finner sted i kulturmøter, og noe som gjør oss i stand til å forutsi mulige problemer og muligheter mens vi holder på med prosjektene og kulturstudiene. Vi ser dermed at oversettelsesproblemet, heller enn å være ett hinder man må hoppe over, kan ses på som ett slags wild card. Ett mer eller mindre uforandrelig aspekt ved menneskets oppfatning av verden som er umulig å komme utenfor i antropologien, så vel som i samfunnsplanlegging og utviklingsarbeid. Det er en evig påminnelse om viktigheten av å være kritisk til egne oppfatninger, innsamlet data og viktigheten av et grundig feltarbeid.
